

2018. november 6-7.

KÖNYVTÁRI INTÉZET

A kiadvány megjelenését a Nemzeti Kulturális Alap támogatta

Szerkesztette: Csaba Attiláné
Nyelvi lektor: Dauner Orsolya Cecília
Tördelő szerkesztő: Tóth-Jávorka Brigitta
A világtalálkozó emblémáját tervezte: Fazekas Andrea

Kiadta a Könyvtári Intézet
Felelős kiadó: Fehér Miklós igazgató

ISBN 978-963-201-646-7
© Könyvtári Intézet Budapest, 2019

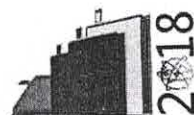
Nyomás és kötés: NALORS Grafika Kft.
Felelős vezető: Szabó Gábor

Fehér Mi

A világ
tárosokka
nerei álta
közös ma
gyar azon
és túl – n
rendszer
nek révén
tosítottá
tások, és

A Világ
táros szal
emelte, l
sének er
Könyvtá
vatala és
határozó
készülete
Országh
ségek és
az eseme

A Ma
megerős
nyelvű s
sok esete
gondosk
Kulturál

Dr. habil. K. Lengyel Zsolt – a Regensburgi Egyetem Magyar Intézetének igazgatója

A Münchener / Regensburgi Magyar Intézet örökségápoló tevékenysége

Vázlat a könyvtárról és különgyűjteményeiről

I. A müncheni szakasz (1962–2009)

Az 1962-ben megalakult Müncheni Magyar Intézet Egyesület (MMI) kezdetektől három alaptételre építette könyvtári munkásságát:

1. A hungarikum több mint könyvtári tétel s raktári egység: a tudományos munka forrása, amelyet elemezni, lehetőség szerint publikálni kell;
2. A hungarológia több mint magyar nyelvoktatás: külföldön művelendő tudomány, amely kiterjed több szellem- és társadalomtörténeti szakra;
3. A külföldön több mint emigráció: a politikai-világnézeti szembenállás európai együttműködésben megszűnhet, következésképp módosulhat, vagy akár megváltozhat a nyugati magyar kulturális javak, így a könyv- és irattárak szerepe és rendeltetése.

II. A magyarországi kapcsolatok éltető ereje: örökségápolás határok felett

A magyarországi könyvtárosi körök az 1980-as évektől kezdtek közeledni a vasfüggönyön túl tevékenykedő MMI-hez. Ebben az enyhülésben élen járt az Országos Széchényi Könyvtár, amelynek termeiben 1990 júniusában egy nemzetközi konferencián sor került az MMI hungarikumgyűjteményeinek első magyarországi bemutatására. Az Intézet könyvtári szempontból is egyre szorosabb magyarországi kapcsolataiban, határon innen s túl, közös irányelvvé vált az elképzelés, hogy a hungarológiának nem csak járulékos, hanem szerkezetileg fontos munkaköre a hungarikumok gyűjtése, elemzése és kiadása.

III. A regensburgi szakasz (2009-től)

Az MMI 2009-ben müncheni szakaszának egyik meghatározó örök-

ségével, több ezer könyvével és fokozatosan gyarapodó különgyűjteményeivel költözött át Regensburgba. A könyvtárhoz csatolt különgyűjteményi részleg már az 1990-es évektől lépésről lépésre önállósult. E folyamat mérföldköve volt Bogyay Tamás történész, művészettörténész (1909–1994) irat- és könyvhagyatékának 1994. évi átvétele. A kelet-közép-európai rendszerváltások után a magyar politikai emigráció értelmiségi-könyvgyűjtő tagjainak előregedése erősítette a könyv- és irattárak adományozásának hajlamát, nem egyszer a magyar ügyekben érdektelen örökösök, illetve – örökösök hiányában – a hagyatéki törvényszék közreműködésével. Az MMI aztán, a véletlen egybeesés jóleső következményeként, éppen regensburgi szakaszának kezdetén, 2010-ben és 2011-ben vehette tulajdonába Borbándi Gyula közíró, szerkesztő és történész (1919–2014), illetve Molnár József közíró, könyvkiadó-szerkesztő, nyomdász (1918–2009) szintén rendkívül értékes irat- és könyvhagyatékát is. Bogyay, Borbándi, Molnár: ez az Intézet hagyatékárának triász, összesen közel 50 iratfolyóméteren.

IV. Az egyesületi könyvtártól az egyetemi könyvtárig: a Regensburgi Egyetemi Könyvtár „Magyar Könyvtára”

A 2009-ben Regensburgba költözött és egy ideig még egyetemen kívüli, 2015 elejétől egyetemi Magyar Intézet Hungaricum – Ungarisches Institut der Universität Regensburg néven elsősorban kutatási és felsőoktatási feladatokat lát el németül, beleértve a magyar mint idegen nyelv egyetemi oktatását. Korábbi működtetője, a Münchener Magyar Intézet Egyesület társult partnere – egyebek mellett – a könyvtár és a kiadványok fejlesztésében, illetve gondozásában. 2018 elejéig az MMI könyvtárának tulajdonosa volt. 2018 januárjában az Egyesület könyvtára adományozás útján betagozódott a Regensburgi Egyetemi Könyvtárba, amelynek „Magyar Könyvtára”-ként (Ungarische Bibliothek der Universitätsbibliothek Regensburg, vormals Bibliothek des Ungarischen Instituts München e. V.) „különgyűjtemény” (Sonderbestand) státuszt kapott. A 18.000-20.000 tételt számláló „Magyar Könyvtár” külön részlege a „Magyar Irodalom Német Nyelven” elnevezésű állag, amelyet az MMI 2017 elején adományozás útján illesztett be saját könyvtárába, majd ajándékozott tovább törzskönyvtárával együtt a Regensburgi Egyetemi Könyvtárnak. A hozzávetőlegesen 2.500 tételt tartalmazó könyves különgyűjtemény 2009 és 2016 között a Gudrun és Wolf Brzoska német házaspár magánkezdeményezése folytán „Ehin-

ger Bít
könyvt
könyv-
A Re
szág le

V. A tö.

A Mi
könyvt
vábbr
lyek je
jelentő

Az i
temat
egyér
nak. A
zatai
gozás
Intézi

VI. A
Az
partn

ger Bibliothek – Ungarische Literatur in deutscher Sprache / Ehingeni könyvtár. Magyar irodalom német nyelven” címen vált ismertté a német könyv- és irodalombarátok körében.

A Regensburgi Egyetemi Könyvtár „Magyar Könyvtára” Németország leggazdagabb hungarológiai közkönyvtárainak az egyike.

V. A többlet: a különgyűjtemények tudományos értéke és jövője

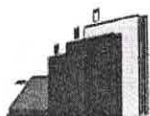
A Müncheni Magyar Intézet Egyesület csak a szoros értelemben vett könyvtárát adományozta a Regensburgi Egyetemi Könyvtárnak. Továbbra is az Intézet kötelékébe tartoznak a különgyűjtemények, amelyek javarészt személyi fondok. Bogyay, Borbándi és Molnár mellett jelentősek még:

- Baranyai-Lőrincz Gusztáv festőművész, kulturális szervező (Pécs, 1886 – München, 1977);
- Hennyey Gusztáv vezérezredes, politikus (Kolozsvár, 1888 – München, 1977);
- Hevesy Pál diplomata (Budapest, 1883 – Kitzbühel, 1988);
- Kollányi Károly üzemgazdász, volt honvédtiszt (Győr, 1905 – München, 1993);
- Ölvedi János újságíró, történész (Érsekújvár, 1914 – München, 1983);
- Tóth László Béla történész (Nagyvárad, 1926 – München, 2014);
- Ujlaky (Sári) Charlotte műfordító, újságíró (Budapest, 1920 – [Köln?], 1995).

Az irat- és könyvhagyatékok értéke abban rejlik, hogy egy vagy több tematikai súlypontot fednek le, emellett pedig bizonyos esetekben egyéni tudomány-, kultúr- és politikatörténetek forrásaival is szolgálnak. Az örökhagyók a magyar emigráció különböző világnézetű irányzataihoz tartoztak. Jelenleg a Bogyay- és a Borbándi-hagyatékok feldolgozása, részben digitalizálása zajlik a Regensburgi Egyetem Magyar Intézetben.

VI. A jövő sürkésése

Az MMI könyvtára, külön egyetemi gyűjteményként, bevonja a német partnert a magyar örökség ápolásába. Bizakodunk, hogy e megoldás

tartós jövőt ígér a regensburgi „Magyar Könyvtárnak”. Ebbe lassanként betagozódnak a személyi hagyatékok könyvtárrészlegei is (elsősorban Bogyay, Borbándi, Molnár és Tóth). Ugyanígy Regensburgban maradnak majd további könyv(tár)adományok, amelyeknek átvételéről az MMI tárgyalásokat folytat.

A mai legfőbb nyitott kérdés: hol van, hol lehet az irathagyatékok és egyéb, tematikai fondok, valamint az Intézet 1962-ig visszanyúló irattárának eszményi őrzési helye: Németországban? Magyarországon? Hol hajtható nagyobb tudományos haszon belőlük: külföldön vagy belföldön? Járulékos, de lényeges szempont, hogy a könyvtár egyetemi betagozódása, valamint az adományozások tetemes számarányú fölőspéldányállagot eredményeznek, amelynek hasznosítása még nem látszik megnyugtatóan megoldottnak.

Az MMI tulajdonában lévő különgyűjtemények (személyi és tematikai fondok) középtávon Magyarországra kerülhetnének. Hat évtized gyűjtőmunkájának örökségét az Intézet budapesti kirendeltsége ápolhatná tovább, eszményi esetben egy koncepcionálisan és egyéb fontos szempontból is megfelelő intézmény keretében. Így az örökhagyók, akik vérbeli emigránsokként nem örökre hagyták el szülőföldjüket, legalább holtukban visszatérnének Magyarországra.

A már kiválogatott és még várható fölőspéldányok kezelésére pedig a Mikes Kelemen Program ajánlkozik, amelyet a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkársága és az Országos Széchényi Könyvtár 2014-től azon célból működtet, hogy a diaszpóra tárgyi örökségét átgondoltan és szervezeten összegyűjtve Magyarországra szállítsa, és gondoskodjon méltó felhasználásukról.

**Markó
Dr. Ken**

A Hun
el hivat
ingyene
kereső
közgyű
anyagol
rétegű
míg a k
reshető
hogy az
legnéps
jelenleg
digitali
sa típus
(19%),
8%), há
zatok s
ság tag
Főváros
Magya
Néhá
2018 n

-
-
-
-

Ezen
ró, de
dolcoc
az old
jövöbe